

BESZÁMOLÓK

TANULMÁNYÚTON LENGYELORSZÁGBAN

Írta: EIBEN OTTÓ

A magyar—lenygel kulturális egyezmény alapján 28 napos tanulmányutat tehettem Lengyelországban. 1963. december 26-án utaztam ki és 1964. január 23-án tértem haza.

Célállomásom Wrocław volt, az ottani egyetem látott vendégül. Tanulmányutam lengyelországi szervezését dr. Brunon MISZKIEWICZ adjunktus volt szíves ellátni; fáradozásaiért e helyen is köszönetet mondok.

December 27-től január 5-ig Wrocław, január 6-tól 8-ig Kraków, január 9-től 11-ig Poznan, január 12-től 14-ig ismét Wrocław, január 15-én Łódz, január 16-tól január 23-ig Warszában tanulmányutam során számos intézetet meglátogattam, nagyon sok kollegával folytattam szakmai eszmecsere-t.

A következő problémákat kívántam tanulmányozni:

1. a lengyel antropológia mai állását,
2. az alkatbiológiai, a somatológiai kutatásokat (a gyermek növekedésének, testi fejlődésének, a növekedés szakaszosságának vizsgálatát), a pedagógiai-antropológiai és a sportantropológiai kutatások helyzetét, módszereit, eredményeit; e vizsgálatok szervezési kérdéseit, tapasztalatait, jövő terveit,
3. az örökléstan-biológiai vizsgálatok, az antropológiai vonatkozású véroportkutatás helyzetét és eredményeit, és végül
4. az antropológia egyetemi oktatási programját (előadások, gyakorlatok, speciálkollégiumok programját, az antropológusok szakképzésének programját, stb.).

A tervezett programot általában sikerült megvalósítanom, — bár a karácsony és újév közötti időszak nem volt szerencsés, mert a kollégák nagyobb része szabadságát töltötte ebben az időszakban és távol volt munkahelyéről. Ezért is kellett még egyszer Wrocławba visszatérnem.

A lengyel antropológia sok intézettel, sok szakemberrel rendelkezik. A legfőbb irányítást a *Lengyel Tudományos Akadémia (PAN)* és a lengyel *Kultuszminisztérium* látja el. Bizonyos társadalmi jellegű szervező és tudományos irányító tevékenységet fejt ki az *Akadémia Antropológiai Bizottsága*, az *Antropometriai Bizottság* és a *Lengyel Antropológiai Társaság*.

Az akadémiai Antropológiai Bizottságnak három albizottsága működik: az *Afrika-bizottság*, az *Ontogenezis kérdéseivel foglalkozó bizottság* és a *Kiadói bizottság*.

Az intézetek közül legnagyobb a wrocławai *Akadémiai Kutató Intézet*, ahol több, mint 20 antropológus dolgozik megfelelő számú segédszeméllyel.

Ezenkívül hét egyetemi embertani intézet működik Lengyelországban: Wrocławban, Krakówban, Łódzban, Poznanban, Torunban, Lublinban és Warszában. Ezekon kívül a *testnevelési főiskolákon is vannak embertani intézetek*, és pedig Wrocławban, Krakówban, Poznanban és Warszában.

További antropológiai munkahelyek Varsóban a *Testnevelési Tudományos Kutató Központ*, az *Anyá- és Gyermek Intézet*, a *Lengyel Nemzeti Múzeum Régészeti Osztályának Antropológiai Laboratóriuma*.

Tanulmányutam során a következő kutatókkal volt alkalmam szakmai eszmecsere-t folytatnom:

A *Lengyel Tudományos Akadémia Antropológiai Kutató Intézetében* (Zakład Antropologii PAN), Wrocławban A. WANKE professzorral — úgy is, mint az egyetemi intézet vezető-jével — elsősorban az általa kidolgozott tipológiai vizsgáló módszerről, továbbá az egyetemi antropológia-oktatás helyzetéről, az antropológus szakképzésről beszélgettem.

MISZKIEWICZ B. adjunktussal az ő kutatási területét jelentő ethnogenezis kérdéseit, élő és történeti antropológiai anyagok tipológiai vizsgálatát tárgyaltuk meg. STACHOWIAK W. adjunktus genetikai problémákkal foglalkozik, származás-megállapítási vizsgálatokat végez; ő ennek részleteiről, tanulságairól tájékoztatót igen részletesen. KONIAREK J. somatológiai problémákkal foglalkozik, röntgen-vizsgálatokat végez a gyermekek testi fejlődésének kutatása során. E vizsgálatok lehetőségeit és várható eredményeit vitattuk meg. WICH J. szintén az egyedfejlődés kérdéseit kutatja, elsősorban a menarche megjelenési idejét vizsgálja különböző leánycsoportoknál. Tájékoztattam őt a magyarországi hasonló kutatásokról és nagyon hasznos eszmecsere-t folytattunk e problémakörrel. BIELICKY T.-vel csak elutazásom napján talákoztam rövid időre, így vele csak általános kérdésekről beszélgethettem.

Az *Egyetemi Antropológiai Intézetben* (Katedra Antropologii Univ.) Wrocławban KRUPINSKI T. adjunktussal a vércsoportkutatás néhány problémájáról, valamint az antropológiai egyetemi oktatásáról, tapasztalatairól beszélgettünk. MAGNUSZEWICZ M. tanársegéddel néhány metodikai kérdést vitattunk meg, többek között CZEKANOWSKY grafikus módszerének alkalmazási lehetőségeit, továbbá oktatási problémákat tárgyaltunk.

Ugyancsak Wrocławban működik az *Antropológiai Komisszió*, amelynek titkára Prof. S. GÓRNY. Ő részletesen tájékoztatott azokról a nagyszabású vizsgálatokról, amelyeknek eredményeképpen ma már több, mint 100 ezer felnőtt és gyermek igen részletes antropológiai adatai állnak rendelkezésükre. Az antropológiai vizsgálatokat számos klinikai és pszichológiai jellegű vizsgálattal is kiegészítik. A vizsgálatok célja részben tudományos (ethnikai antropológiai), részben nagyon is *gyakorlati*: az ipar (konfekcióipar, bútóripár, közlekedési eszközöket építő ipar stb.) részére szolgáltatnak antropometriai adatokat. E munkában nemcsak antropológusok, hanem különböző szakorvosok, pszichológusok és az ipar számos szakembere is részt vesz, — és a munkát anyagilag is támogatják természetesen az érdekelt minisztériumok és iparvállalatok is. GÓRNY professzor igen sok értékes szervezési tapasztalatát mondta el. Akalmam volt meglátogatni Wrocławban egy *iskolát* és egy *óvodát*, ahol az intézet a gyermekek testi fejlődését vizsgálta.

Az itt említett három intézmény egy épületben (Wrocław, Kuznicza 35.) nyert elhelyezést, ami a szoros szakmai együttműködés tárgyi feltételeit készen adja. Az intézet hatalmas, a volt Eickstedt-féle könyvtára ezt a lehetőséget csak fokozza.

A szép kétemeletes barokk épületet a közelmúltban renoválták. A három szinthez még padlásszobák és hatalmas, igen szépen kiképzett, állandó munkára is alkalmassá tett pinchehelyiségek kapcsolódnak úgy, hogy a *kutatók és oktatók elhelyezése optimálisnak mondható*.

Az épületben több tanterem, szeminárium, ill. gyakorlati helyiség, tanácskozóterem is van. *Az oktatáshoz jó demonstrációs gyűjtemény, a kutatáshoz kiűnő műszerellátottság áll a szakemberek rendelkezésére.*

A wrocławai *Testnevelési Főiskola Antropológiai Tanszékén* (Katedra Antropologii WSWF, Wrocław, ul. Witelona 25.) Prof. A. LECH-GODLEWSKI-vel nem találkoztam, mert abban az időben több hónapos párizsi tanulmányúton volt.

ZENKTELER, Barbara adjunktus tájékoztatott a tanszék munkájáról, amely az oktatás mellett különböző alkatbiológiai és sportantropológiai kérdésekkel foglalkozik.

K r a k ó w-ban a *Jagello-egyetem Antropológiai Intézetének* (Zakład Antropologii Univ. Jagello, Kraków, ul. Krupnicza 50.) Prof. Eugenia STOLYCHWOWA az igazgatója.

Férje nyugdíjban van, előrehaladott kora és betegsége miatt már nem dolgozik. STOLYCHWOWA professzor-asszonya részben a gyermek növekedésének kutatásáról, részben vércsoportkutatásról, részben általános, az oktatással összefüggő kérdésekről beszélgettünk. Ő és munkatársai írták a lengyel egyetemi antropológiai tankönyvet.

Az intézetben dolgozik beosztott professzorként Prof. B. JAŚICKI. Vele is hasonló kérdésekről, valamint az intézetükben folyó ethnikai antropológiai vizsgálatokról beszélgettünk.

SIKORA P. adjunktus ethnikai antropológiai kutatásairól, továbbá a fejalaknak és az arcalaknak az egyedi életben általa megfigyelt változásairól tájékoztatott.

Az intézetben két fiatal tanársegéd dolgozik. MAYER, Barbarával újszülöttek antropológiai vizsgálatáról beszélgettünk, összehasonlítva saját, nyugat-magyarországi anyagommal az ő krakkói anyagát. KACZANOWSKI, K. óvodás gyermekeken végez somatológiai vizsgálatokat és immun-haematológiai vonatkozású antropológiai kutatásokat végez. Vele is igen hasznos eszmecserét folytattunk.

Az intézetben igen értékes antropológiai anyag van, amelynek feldolgozása most folyik.

A másik krakkói intézet a *Testnevelési Főiskola Biológiai és Antropológiai Tanszéke* (Katedra Biologii i Antropologii WSWF, Kraków, Al. Ślowackiego 46.). Ennek vezetője Prof. B. JAŚICKI, aki egyben a főiskola rektora is.

Intézetében újabb lehetőségem nyílt arra, hogy vele egyes sportantropológiai kérdésekről, valamint az antropológiának a testnevelési főiskolákon folyó oktatásáról beszélgessek. A tanszéken két adjunktus és egy tanársegéd dolgozik.

PANEK, S. adjunktus sportantropológiai kérdések mellett a fogak áttéréseinek sorrendjét, BOCHENSKA, Zofia adjunktus pedig a papilláris minták öröklésmenetét kutatja, valamint menarche adatgyűjtést végez. GOLAB tanársegéd újszülöttek antropológiai vizsgálatát végzi.

P o z n a n-ban az *egyetemi Antropológiai Intézet* (Zakład Antropologii Univ. Adam Mickiewicz, Poznan, ul. Fredry 10.) igazgatója Prof. F. WOKROJ. A korábban itt dolgozó Prof. J. CZEKANOWSKY nyugdíjban van, de hetenként néhányszor bejár az intézetbe és dolgozik. WOKROJ professzor óriási erőfeszítésekkel építette újjá a néhány éve leégett intézetet.

A megmentett anyagot kiegészítette, szép — a nagyközönség számára is megnyíló — múzeumi kiállítást készít. Vele az egyedfejlődés somatológiai problémáiról és az általa vezetett, expedíciónak is beillő nagyszabású antropológiai vizsgálatok tapasztalatairól, továbbá demográfiai-antropológiai kérdésekről folytattam igen hasznos eszmecserét.

Az ő intézetében találkoztam KOČKA, K. professzorral, aki néhány régészeti vonatkozású antropológiai kutatásáról tájékoztatott.

1. ábra. A Zakład Antropologii PAN
(a Lengyel Tudományos Akadémia
Embortani Intézete) épülete Wrocławban

2. ábra. A krakkói Jagello Egyetem
Embortani Intézetének régi épületében
nagyon szép belső udvar volt

3. ábra. A pozsoni Adam Mickiewicz Egyetem Collegium Maius épülete, ahol az Embortani Intézet is elhelyezést nyert. A képen is jól látható kupolateremben készül az állandó embortani kiállítás

Ebben az intézetben dolgozik mint beosztott professzor Prof. GODYCKI, M., aki a poznańi *Testnevelési Főiskola Antropológiai Tanszékének* vezetője és a főiskola rektora is. Látogatásom idején azonban sajnos, súlyos betegen feküdt, így vele nem találkozhattam és intézetét sem tudtam meglátogatni.

Poznańban a *Régészeti Múzeumban*, az egyetem *Anatómiai Intézetében* és a *Stomatológiai Klinikán* tettem rövid látogatást. Mindhárom intézményben dolgoznak antropológiai témákon is.

Lódzban az *egyetemi Antropológiai Intézet* (Zakład Antropologii Univ. Łódz, Al. Kosciuszki 21.) igazgatója Prof. I. MICHALSKI.

Morfológiai tipológiai módszeréről beszélgettem vele, s ennek során tájékoztatott intézete kutató tevékenységéről, amely elsősorban tipológiai irányú. KAPICA, Z. adjunktus neolitikus anyagokon dolgozik, RÓZBICKA, Lucia és STOLARCZYK, H. tanársegédek Ausztrália, ill. a Mediterraneum antropológiájával foglalkoznak. Több fiatal asszisztens dolgozik ebben az intézetben, akik részben Európán kívüli populációk antropológiai kutatásával foglalkoznak. GRABOWSKA, Jadwiga a kelta-kérdést kutatja, JAWORSKA, Kristina Közép-Afrikában végzett ethnikai antropológiai kutatásokat. LUCZAK, B. Oceánia népeit, BECKER, M. pedig Közép-Európa és Tibet népeit tanulmányozza.

Az intézetben értékes koponyagyűjteményt őriznek. Az intézet rutinvizsgálatai közé tartoznak a különböző tárgy-szerű reprodukciós módszerek, köztük az arcről-fejről készülő gipsz maszk készítése is. Ennek gyakorlati kivitelezését is volt alkalmam tanulmányozni.

Warszawa-ban az *egyetemi Embertani Intézet* (Zakład Antropologii Univ. Warszawa, Krakowskie Przedmiescie 26—28.) professzori széke nincs betöltve.

Az intézetben WIERCZINSKI, A. adjunktus dolgozik, és a régész-hallgatók számára ad elő antropológiát. Vele néhány történeti antropológiai problémáról beszélgettem.

Itt találkoztam PLAWINSKI, W. szobrászművész-antropológussal, aki a tipológiai rekonstrukció kérdéseit dolgozta ki és számos igen jól sikerült rekonstrukcióját mutatta be.

A *Testnevelési Tudományos Kutató Központ* (Centralny Instytut Wychowania Fizycznego, Warszawa — Bielany, Marymoncka 34.) igazgatója Prof. Halina MILICEROWA.

Vele és munkatársával, SKIBINSKA, Annával sportantropológiai kérdésekről beszélgettem. MILICEROWA professzor asszony látja el az egyetem természettudományi karján a biológia szakos hallgatók antropológiai oktatását.

A *Testnevelési Főiskola Antropológiai Tanszéke* (Katedra Antropologii AWF, Warszawa — Bielany, Marymoncka 34.) vezetője Prof. T. DZIERZYKRAJ-ROGALSKY.

Látogatásom idején Białystokban volt (ő ui. az ottani egyetemi *Anatómiai Intézet* igazgatója is), így vele nem találkozhattam. Helyettese, KURNIEWICZ-WITCZAKOWA, Romana adjunktus tájékoztatott az intézetben folyó oktató és kutató munkáról. Ez utóbbinak érdekes része a főiskola hallgatóin évenként kétszer végzett antropometriai sorozatvizsgálat. Ő egyébként a lábholtozat alakulását kutatja és vizsgálja a sportnak a lábholtozat kialakulására gyakorolt hatását.

A tanszéken két tanársegéd dolgozik, akik közül CHARZEWSKI, J. sportantropológiai kérdésekkel és a gyermekek testfejlődésének kutatásával foglalkozik. LASKA-MIERZEWSKA, Teresa két évre Kubába ment.

A *Lengyel Nemzeti Múzeum* (Wystawa Polczatki Panstwawa Polskiego, Warszawa, ul. Długa 62.).

Régészeti Osztályának Antropológiai Laboratóriumában dolgozik WIERCZINSKA, Alina, akivel az antropológia régészeti vonatkozású kérdéseiről beszélgettünk.

Az *Anyas- és Gyermekek Intézet* (Instytut Matki i Dziecka, Warszawa, ul. Kasprzaka 17.) tulajdonképpen poliklinika. Ennek *Antropológiai Osztályát* (a testi fejlődés morfo-fiziológiai osztályát) WOLANSKI, N. docens vezeti.

Az osztályon, amely tehát a gyermekek növekedését, testi fejlődését vizsgálja, három laboratóriumban (örökléstani, környezeti faktorokat vizsgáló és fiziológiai) két-két szakember dolgozik. Látogatásomkor CHARZEWSKA Jadwiga-val, PYŻUK-LENARCZYK Mira-val, KOWALSKA Irena-val LASOTA Alicja-val és Mgr. MIENSOWICZ-csal találkoztam és velük a növekedés szakaszosságáról, a menarche-problémáról, valamint az intézet szervezetről, vizsgálataik megszervezéséről, tapasztalataikról, terveikről folytattam érdekes és hasznos eszmecsereket.

Ugyanennek az intézetnek a *Psichológiai Osztályán* is látogatásért tettem és ott ZDANSKA-BRINCKENOWA, Maria-val a csecsemők és kisgyermekek testi és szellemi fejlődésének vizsgálatáról, annak lehetőségeiről, módszereiről beszélgettem.

Így tehát öt város 14 embertani (vagy embertani kutatásokat is végző) intézetét kerestem fel, nem számítva azokat az intézeteket, ahol csak rövid látogatást tettem.

A tanulmányutam során szerzett benyomásaim nagyon jók. Lengyel kollégáink jó lehetőségeiket — amelyeket a sok intézet, jó felszerelés, gazdag könyvtárak, jelentős állami támogatás, sok publikációs lehetőség stb. ad — ügyesen kihasználják és nagy lendülettel, szorgalmasan dolgoznak.

Az *antropológia egyetemi oktatása* — ennek megfelelően — rendkívül részletes, kb. olyan mértékben, mint nálunk volt 10 évvel ezelőtt.

Az embertani intézetek adják elő az ember anatómiáját a IV. félévben heti 2+2 órában. A biológia tanárszakosok az V. félévben 2+1 órában hallgatnak antropológiát. Aki azonban antropológiából kíván szakdolgozatot írni, az a VII—X. félévben heti 4+2 óra antropológiát hallgat még és a VII—VIII. félévben heti 8 óra szaklabort is végez.

Részletesen kidolgozták a lengyelek az *antropológus szakképzés programját* is, amelyet érdemes átnézni.

A specializálás a III. évben kezdődik, miután a hallgatók az első két évben megkapták már az általános biológiai alapot a további tanulmányaikhoz.

A III. évben logika, biokémia, mikrobiológia, növényélettan, állatélettan, pedagógia mellett általános antropológiát hallgatnak 2+2 órában és anatómiát 3+6 órában (ezt az I. éves medikusokkal együtt).

A IV. éven folytatódik a logika, hozzájön még a filozófia. A VII. félévben van genetika, heti 2+0 órában. A félév további tárgyai: anatómia 1+6 órában, gerincesek összehasonlító anatómiája 3+0 órában, somatológia 2+3 órában, de ehhez jön még 2 óra szeminárium is (spec. kollégiumszerű foglalkozás), matematika 2+2 órában, régészet 2+2 órában, amelyhez egy hónapos nyári gyakorlat kapcsolódik, etnográfia 2+0 órában, és fel kell venniük a hallgatóknak egy további 2 órás spec. kollégiumot, amely valamely részproblémával foglalkozik.

A VIII. félévben folytatódik e tárgyak nagy része. A somatológiát 3+2 órában, a 2 órás szemináriummal, a gerincesek összehasonlító anatómiáját 2+3 órában, a főemlősök rendszerét 1+0 órában, matematikát 2+2 órában, ethnikai antropológiát 3+0 órában, etnográfiát 1+0 órában, valamely spec. kollégiumot 2+0 órában hallgatnak.

Az V. évben filozófia, a védett élőlények ismerete mellett mindkét félévben 2+0 órában evolúciót hallgatnak. A IX. félévben folytatódik az ethnikai antropológia 3+0 órában, és a gerincesek összehasonlító anatómiája 3+0 órában. Ekkor hallgatnak immunológiát 1+2 órában. Matematikai tanulmányaikat szemináriumszerű foglalkozásokon folytatják a szakképzés hallgatók mindkét félévben 2+2 órában. Itt újabb statisztikai, matematikai módszereket ismernek meg és sok példán gyakorolják be. Folytatódik a spec. kollégium is az előző évről 2-2 órában. A szakdolgozat készítésére a két utolsó félévben 10-10 óra szaklabort kell felvenniük.

A képzés tehát *alapos, sokirányú és eredményesnek mondható.*

A *testnevelési főiskolákon* az V. félévben 1+1, a VI. félévben 1+2 órában kapnak a hallgatók *antropológia* képzést.

Itt általános antropológiát adnak elő, különös tekintettel a fejlődő gyermek antropológiai kérdéseire. Azok a hallgatók, akik antropológiai témából készítik szakdolgozatukat — *ilyen minden évben nagyon sok van* — a VI. félévben heti 2, a VII. félévben heti 3 óra antropológiai szemináriumon vesznek részt, ahol főleg a methodikát tanulják.

A lengyel antropológusok számos *folyóiratot* adnak ki. Legismertebb a *Przegląd Antropologiczny*, amelynek szerkesztői Prof. M. GOBYCKI, Prof. A. WRZOSEK és Prof. F. WORKOJ.

A wrocławi akadémiái intézet gondozásában jelenik meg a *Materialy i Prace Antropologiczne* című sorozat, amelynek eddig már kb. 70 kötete jelent meg. A sorozatot 12 tagú szerkesztőbizottság adja ki.

A lódzi Tudományos Társaság *Acta Anthropologica Universitas Lodzensis* címmel számos antropológiai témájú dolgozatot ad ki füzeteinek sorában.

A *Wychowanie Fizyczne i Sport* a sportantropológiai kutatások eredményeit közli, és a *Kultura Fizyczna* is számos sportantropológiai cikket közöl.

Ottlétemkor volt új a *Physical Education in School* című gyűjteményes kötet, amely az 1961-ben Varsóban az UNESCO támogatásával megrendezett *nemzetközi testneveléstudományi kongresszus anyagát* (13 tanulmányt és a vitaanyagot) tartalmazza. A kötetet Prof. W. MISSIURO és SADOWSKA, J. szerkesztette és adta ki.

Ugyancsak ottlétemkor jelent meg a *Prace i Materialy Naukowe* című új sorozat első kötete. Ez az Anya és Gyermekek Intézet évkönyvszerű cikkgyűjteménye (szerkeszti Prof. B. GÓRNICKI és Doc. N. WOLANSKI), amely számos antropológiai tanulmányt közöl.

Tanulmányutam során előadást nem tartottam, de *konzultációs beszélgetéseken* kötetlen formában ismerttettem a magyar antropológia számos más kutatásait.

Általában *mindenütt nagy érdeklődést tapasztaltam a magyar antropológia eredményei iránt.*

Célszerű lenne — és ezt lengyel kollégáink is kívánják — folyóiratainkat, kiadványainkat rendszeresen kicserélni

A lengyel kollegák minden intézetben rendkívül előzékenyek, készségesek, figyelmesek voltak. Mind szakmai, mind szervezési kérdésekben valamennyien szívesen adtak tájékoztatást. Mindezekért, valamint vendéglátásukért, *e helyen is hálás köszönetet mondok valamennyiöknek.* Ugyancsak köszönetet mondok a wrocławi Egyetemnek és a magyar Művelődésügyi Minisztériumnak, hogy ezt a tanulmányutat lehetővé tették.

(Előadva a MBT Embertani Szakosztályának 1964. február 26-i szakülésén.)

A STUDY TOUR IN POLAND

By

O. EIBEN

During four weeks the anthropological institutes (or those conducting also anthropological research work) of Wrocław, Warszawa, Kraków, Poznań and Łódź a total of 14 institutes were studied beside those where only a short visit was made. The institutions visited and the specialists with whom an exchange of views was conducted were enumerated in detail.

It was very instructive for me to study the education in anthropology in Universities and Schools of Physical Education. In my report I have dealt in full detail with the program of the special training of anthropologists and fully reported on the scientific journals and other possibilities for publication in the field of anthropology. I stressed the good impression received and thanks due to the courtesy of all whom I encountered.

Folyóirat kiadványaink előfizethetők, és számonként
is vásárolhatók a következő helyeken:
Akadémiai Könyvesbolt, Budapest V., Váci utca 22.
Akadémiai Kiadó Terjesztési Osztály,
Budapest, V., Alkotmány u. 21.

Külföldön terjeszti a
KULTÚRA Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi
Vállalat, Budapest, V., Népköztársaság útja 21.
Telefon: 429—760

Ára: 15,— Ft

Előfizetési ára kötetenként 20,— Ft

INDEX: 26.028

TARTALOMJEGYZÉK

BARTUCZ LAJOS: <i>Világnézeti viták és egyéb tényezők a budapesti embertani tanszék felállításának háttérében 85 év előtt</i>	51
LENGYEL IMRE és NEMESKÉRI JÁNOS: <i>A csontvázleletek dekompozíciójáról</i>	69
EIBEN OTTÓ: <i>Adatok Vas megye népének ABO-vércsoport és D-faktor megoszlásához</i>	83
KÓRÓDI MÁRIA: <i>Adatok az ujjközépszőrzet genetikájához és magyarországi népességekben való előfordulásához</i>	92
K. HANKÓ ILDIKÓ: <i>Adatok a 7—14 éves iskolás gyermekek fejlődésének meggyorsulásához</i>	110
PAPP MIKLÓS: <i>A négyujjredő gyakorisága néhány hazai populációban</i>	127
FARKAS GYULA: <i>Herman Ottó anthropológiai munkássága</i>	135
LIPTÁK PÁL: <i>Vázlatos áttekintés a magyarországi embertani kutatások 15 évéről</i>	140

BESZÁMOLÓK

EIBEN OTTÓ: <i>Tanulmányúton Lengyelországban</i>	149
---	-----